

Čez Jezersko v Železno Kaplo

Ste vedeli, da se imajo Jezerjani za Korošce? Poznate kapelške doline? Ste že slišali za »ante pante populore«? Pa za Copplo kašo in Longomai? Peršmanov muzej? Obirske kapniške jame?

Popotovanje bomo to pot začeli na koncu Kokre, najdaljše slovenske vasi, ob deželnem mejnem kamnu, ki je v času monarhije delil deželi Kranjsko in Koroško. Takoj za njim vstopimo na območje današnje občine Jezersko, kjer se imajo prebivalci še danes vsaj toliko za Korošce kot za Gorenjce; navsezadnje so pred prvo svetovno vojno skupaj s Solčavo tvorili nekdanjo občino Železna Kapla.

Na Jezerskem, v prelestni ledeniški dolini pod vršaci Karavank in Kamniško-Savinjskih Alp, bi se lahko zadržali ves dan, čeprav si sedanjuri turizem še ni povrnil nekdanje zdraviliško-letoviške slave. Pa vendar se oglejmo naokoli: Makekova (pa še kakšna) domačija je živ muzej na prostem, proti Češki koči in silnim vršacem vodi pravo ožilje planinskih in alpinističnih poti, ob Planšarskem jezeru je poleti in pozimi kaj početi, po nekdanjem jezerskem dnu se po travnikih spet pasejo avtohtone ovce jezersko-solčavske pasme, Jenkova kasarna se spominja tovarniških in popotnih časov izpred 500 let, Karničarjevi in še kdo snujejo nove oblike turizma ...

Po razgledni cesti

Na Jezerskem vrhu, 1216 metrov visoko, prestopimo v občino Železna Kapla - Bela/Bad Eisenkappel - Vellach, v dolino reke Bela. Še preden se po ovinkasti cesti prebijemo do cilja, bomo levo opazili odcep za Pavličevo sedlo, čez katero vodi razgledna cesta v Logarsko dolino. V starih listinah je Železna Kapla prvič omenjena v 11. stoletju, trg pa je postala leta 1267. V srednjem veku je tam cvetela trgovina z žiti, soljo, volno, predvsem pa z železom in svincem. Okoliške hribe so z Obirjem vred po dolgem in počez prevrtali v stoletja trajajočem rudarjenju, nako-pano rudo pa so talili v fužinah.

V tiste čase spadajo tudi spomini na turške vpade. Na tabrih še danes opazimo ostanke protiturške dolinske zapore, kjer so vsiljivce čakali v utrjenih obrambnih stolpih, pa tudi z zajezeno vodo. Turkom je leta 1473 vseeno uspelo porušiti staro cerkev, ki pa jo je kmalu nasledila nova župnijska sv. Mihaela sredi trga. V njej pastiruje znameniti župnik Polde Zunder, ki duhovno in kulturno združuje dvojezično čredo vernikov. Pa ne le to: cerkev je obogatil z bogato zbirko slovenskih likovnih ustvarjalcev (denimo Valentina Omana, Nežike Novak), v farovski dvorani spodbuja krajevno kulturno življenje, na bližnji Rebrci je v nekdanji komendi razvil imeniten večjezični multikulturni mladinski center.

Burni časi so bili

Značilna in povedna je tudi cerkev Marija in trnju. Nekoč je edina prestala hudo povodenj, ki je skoraj izbrisala Kaplo. V spomin na tiste dni se domačini

vsako leto 1. februarja zberejo ob reki Beli in po njej spuščajo cerkvice, otročad pa zraven v krajevni latovščini popeva »...ante pante populore, Kocla vrata cvilelore...«. Pod cerkvijo je pokopališče v terasah, kjer je poleg številnih slovenskih priimkov zgovorno tudi zgodovinsko pričevanje o nedavnih burnih časih (na primer partizanski spomenik in kip narodnemu heroju Francu Pasterku Lenartu). Železna Kapla je bila znana po protifašističnem uporu. Na tragične čase opozarja Peršmanov muzej v dolini Lepena, kjer so se proti koncu aprila 1945 esesovci znesli nad družinama Sadvnik in Kogoj ter požgali celo domačijo. Te tragične dogodke, ki odzvanjajo še danes, je v odmevnem romanu Angel pozabe opisala pisateljica Maja Haderlap. Muzej je kot kraj spomina, opomina, ozaveščanja in sodobne muzejske pedagogike pred kratkim prejel priznanje Naša Slovenija, ki ga podeljuje gibanje Kultura-natura Slovenija. V Lepeni je doma tudi Prešernov nagajenec, pisatelj Florijan Lipuš («... Z jezikom smo ali nismo...».)

Od zdravilišča do jam

Vrnimo se na starodobni, lepo urejeni trg. Na začetku naselja je ključni temelj turizma: uspešno zdravilišče (zato Bad Eisenkappel), v središču pa na nedavne čase spominja opusteli, nekdanj Alpetourov hotel Obir. Zraven so slovenska Posojilnica-banka, župnišče s kulturno dvorano, kulturno-informacijsko središče SPD Zarja, nova galerija Vprega, info-center čezmejnega Geoparka Karavanke in turistični urad – izhodišče za ogled Obirskih kapniških jam. Nedaleč od dvojezične osnovne šole je še slovenska Zadruga - market; povsod se boste lahko pogovorili po naše. Potem pa se poti razcepijo v slikovite kapelške grape: Lobnik (z evropsko multikulturno kooperativo Longo-mai na kmetiji Stopar), Remšenik, Obirsko in Korte (slikovit naravni rezervat); gorske kmetije so povezane v vsestransko ustrežljivo verigo Copplo Kaša.

Skratka, v občini Železna Kapla, ki ji županuje kleni kmet Franc Jožef Smrtnik, ki poje v znanem kvintetu bratov Smrtnik, je res kaj videti in doživeti.

Slavko Mežek

Info

(Ne)znano zamejstvo: pkdslovenia@gmail.com, 070 554232

Geo-park Karavanke - Železna Kapla:

www.geopark-karawanken.at, 0043 4238 8239

SPD Zarja: www.zarja.at, office@zarja.at

Župnija: pfarre.zupnija9135@aon.at

Panorama območja Železne Kaple

Foto: ahily Geoparka Karavanke